

Cornelio FABRO, *Breve introduzione al tomismo* (Cornelio Fabro opere complete, Vol. 16). Segni, Editrice del Verbo Incarnato, 2007, 25 x 18, 162 p.

In 2005 is een begin gemaakt met de integrale uitgave (www.corneliofabro.org) van de werken van de Italiaanse filosoof en theoloog Cornelio Fabro (1911-1995), begroot op een honderdtal boekdelen tegen 2020. Buiten Italië is Fabro vooral bekend door zijn werk *Participation et causalité selon S. Thomas d'Aquin* (1961) dat deels ontstond uit colleges voor de Kardinaal Mercierleerstoel in Leuven (1954). Het *Tijdschrift voor Filosofie* publiceerde van zijn hand twee artikelen (23/1961, p. 97-129 en 43/1981, p. 90-116).

Deze korte inleiding in het thomisme, verschenen in 1960, is in vele opzichten het kind van haar tijd. Het woord vooraf benadrukt dat in dit werk de nieuwheid en de

radicaliteit van Thomas' denken centraal staan en dat daarom grote aandacht uitgaat naar de bronnen van Thomas en de discussies die deze aanging. De waardering van Fabro voor het bronnenonderzoek en de historisch-genetische methode is sindsdien gemeengoed geworden, wat meebrengt dat zijn eerste drie hoofdstukken, over leven, werk en bronnen, thans door het onderzoek van Torrell en anderen achterhaald zijn.

Inhoudelijk ligt het zwaartepunt in hoofdstuk 4, over de kenleer, metafysica en theologische methode van Thomas. Hier komt Fabro's eigen interpretatie duidelijk naar voren. Hij ziet in Thomas' denken een originele, verzoenende synthese tussen een aristotelisch-immanent moment en een neoplatonisch-transcendent moment, die culmineert in een "nieuwe opvatting van act en potentie" (p. 40) van waaruit Thomas heel zijn filosofie en theologie zou uitbouwen. Hoe goed deze systematisering ook beargumenteerd is, in haar beknoptheid laat ze heel wat vragen open.

De overige hoofdstukken geven een beknopt overzicht van de thomistische school — een schets waarvan Fabro de voorlopigheid erkent — , het thomisme na *Aeterni Patris* met inbegrip van de 24 thomistische stellingen (!), de "singuliere positie" van Thomas in de "scholastiek" en tot slot de positie van het thomisme ten opzichte van het "moderne denken". In dit laatste hoofdstuk toont Fabro zijn grote vertrouwdheid met het Duitse idealisme en met het na-oorlogse 'existentialisme' (hij geldt als grondlegger van het Italiaanse Kierkegaard-onderzoek) en spaart hij zeker niet de "antipoden van de thomistische metafysica".

Jörgen VIJGEN